

14 Μαΐου/99

“Αν τὰ παιδία σου πληρώσης χρειῶν, πάντοτε θέλει δυσχερεστῆ αὐτῇ ἢ ἐκείνη· ἂν μαλθακῶς τὰ ἀναθρέψῃς, θέλουσιν ἀείποτε πᾶσχει, τ. ἔ. δὲν θὰ εἶνε εὐτυχῆ.

Υ') Καὶ αὐτῇ ἡ σκληραγωγία πρέπει νὰ εἶνε εἰς τὰ παιδία σου χαρὰ, ἡδονή.

Εἶδον πολλάκις κατὰ τὰς ψυχροτάτας ὥρας τοῦ χειμῶνος, ὅτε πίπτει ἄπειρος χιὼν, στρατιώτας τρέμοντας καὶ ριγούντας πρὸ τῆς φυλακῆς [βάρδιας] των καὶ βραίνοντας ἄνω καὶ κάτω περὶ αὐτήν. Οὗτοι εἶχον περιτυλιξοί ἐπιμελῶς τοὺς ὤμους των μὲ τὸν μανδύαν των, ἀλλὰ αἱ χεῖριδες αὐτῶν ἐκρέμαντο ἐκ τοῦ ξίφους. Ἡρώτησα γνωστόν μοι τινὰ ἀξιωματικόν : « αἰατι εἰ στρατιώται δὲν φοροῦσι τὰς χεῖριδας των ; Αἱ χεῖρες αὐτῶν τοσοῦτον ἐπαχῶσαν, ὥστε μόλις δύνανται νὰ κρατῶσι τὸ ὄπλον ».

Απόκρισις : Αἱ χεῖριδες δὲν εἶνε ὑποχρεωτικάι.

Ἐγώ : Εἰς τί λοιπὸν χρησιμεύουσιν εἰ μὴ δύνη ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ὤμων ; Ὁ ἄνθρωπος αὐριον θὰ κείτῃ ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Διατί δὲν ἐνδύεται τὸν μανδύαν του ;

Απόκρισις : Ἀλλὰ, Θεέ μου, τοῦτο εἶνε ἀπλούστατον : διότι σήμερον ὁ μανδύας δὲν ἐπιβάλλεται.

Ἄλλοτε πάλιν εἶδον τοὺς παῖδας νὰ βραδίωσιν ἐν μεγίστῳ ψύχει ἐν τῷ κήπῳ τοῦ σχολείου ἔχοντες μέχρι τῶν σφυρῶν τοὺς ποδας ἐν τῇ χιόνι, ἄνευ μανδύων, ἄνευ χεῖριδων, τοὺς πλείστους ἄνευ πύλου (εἰ καὶ ἐν τῷ ὀμακτιῳ εἶχον πᾶν δυνατόν μέσον πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ ψύχους). Φωνάζοντες καὶ ἀλαλάζοντες ἐκτιζον φρουρίον ἐκ χιόνος, σὺν αὐτοῖς δὲ ἐκτιζον καὶ ἐγώ, καὶ ὅτε ἐτελειώσαμεν τὸ ἔργον, παρεστήσαμεν τὴν πύωσιν τοῦ φρουρίου.

Τοὺς φρουροῦντας στρατιώτας ἐλυπούμενη, ἀλλὰ τοὺς παῖδας οὐχί.

Σὸν δὲ καθηκόν, οὐδαμῶς δύσκολον, εἶνε νὰ κατορθώσῃς ὥστε τὰ τέκνα σου τὴν σκληραγωγίαν νὰ θεωρῶσι προπαρασκευὴν πρὸς ἡδονήν.

Ὁδηγήσου τὰ παιδία σου εἰς τὴν τοιαύτην ὁδὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὥστε νὰ δύνανται νὰ καρτερῶσι καὶ ὑπομένωσι πολλά, νὰ δύνανται νὰ στερωθῶνται πολλῶν, χωρὶς δὲ αὐτὸ νὰ εἶνε ἥττον εὐτυχῆ.

Εἶχον νὰ σοι ἀνακρινώσω ἔτι τινὰ ἐκ τῆς ἐν τῷ βίῳ μου πείρας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πράξις εἶνε ἀνωτέρα τῆς θεωρίας, δύνασαι νὰ ἐπιδιώξῃς μάλλον τὴν ἐμπειρίαν. Ἀκόμη εἰς ἔν μόνον πρέπει κατ' ἐξοχὴν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν σου : αὐτὴν συνήθειαν τοῦ ὑποφέρειν ἀλγηθονας».

Εἶνε μεγάλη εὐτυχία τὸ νὰ δύναται τις νὰ ὑποφέρῃ πόνους ἡσυχῶς· ὅστις ὅμως παραπονεῖται καὶ θρηνεῖ, διότι ἐκόπη ποτὲ τὸν ὀακτυλον, ἢ ὅστις οὐρεται καὶ πίπτει ἐπὶ τῆς κλίνης, διότι

ἔχει πόνον τινὰ, γίνεται καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους βάρος.

Τὰ παιδία δύνανται ὑπερβολικῶς νὰ καρτερῶσι καὶ συνήθως ἐλάχιστα αισθάνονται τοὺς σωματικούς πόνους· λοιπὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰ γονεῖς οὐδὲν θετικῶν ἔχουσι νὰ κάμωσιν, ἀφείλουσι δὲ μόνον νὰ προσφυλάττωνται μὴ κακῶς συνηθίσωσι τοὺς παῖδας καὶ ἐκθηλύνωσιν αὐτούς. Ἄν τὸ παιδίον σου πέσῃ, ἄφες αὐτὸ νὰ κείτῃ· θὰ σηκωθῆ μόνον του. Καὶ ἂν κλαίῃ ; εἰκοθεν θὰ παύσῃ κλαῖον.

Νῦν δ' ἐπανέρχομαι αὐθὶς εἰς τὸν πρῶτόν μου κανόνα : « Βραδέως καὶ ἐσκεμμένως ! » Βλέπεις ὅτι ὡς πρὸς τὴν σκληραγωγίαν τὸ κύριόν σου ἔργον εἶνε νὰ ἀφίης τὸ παιδίον ἡσυχον, νὰ μὴ τὸ ἐμποδίζῃς· θετικῶς μόνον ἐλάχιστα δύνασαι νὰ πράττῃς. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίης δύναται τὸ παιδίον νὰ κείτῃ ἐπὶ σκληρᾶς κλίνης. Ἄν δὲ τὸ θέρος παραπονῆται διὰ τὸν ἐν τῇ κλίνῃ καύσωνα, παρηγγόρει αὐτὸ ὑπισχνόμενος ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ καύσωνος τούτου κατὰ τὴν εὐτυχῆ ἑκτὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του· ὅταν δὲ φθάσῃ αὐτῇ, ἄς ἀπαλλαγῇ τῆς στρωμνῆς. Οὕτως ὁ παῖς θὰ πεθήσῃ τὴν σκληρὰν κλίνην, ὅ,τι δ' ἄλλως εἶνε στέρησις θὰ θεωρῆ τῶρα ἀπόλαυσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ μὴ σπεῦδε. Ἄν τὸ ὀμακτιον τοῦ ὕπνου σου εἶνε ψυχρόν, ἄφες εἰς τὰ παιδία ἐπὶ πλείονα χρόνον τὴν ἐκ πτερῶν στρωμνῆν, — εἶνε σχεδὸν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἂν ἀπὸ τοῦ 4ου, τοῦ 6ου ἢ τοῦ 8ου ἔτους ἀρχίξῃ νὰ κατακλίνηται ἐπὶ στρωμνῆς ἐξ ἔριου. Ἄν ἐν μείζονι ἢ ἐν τῷ συνόλω, ἂν κατὰ τι πλέον ἢ ἔλαττον, κατὰ τι ταχύτερον ἢ βραδύτερον διατηρηθῶσιν αἱ κύρια βίσεις, δὲν ἔχει πολλὴν σημασίαν.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Η ΛΑΧΤΑΡΑ ΤΟΥ ΓΕΡΟ ΑΝΕΣΤΗ

1

Πέρασε τὴ ζωὴ του ὁ γέρος μας ὁ νησιώτης στὴν ξενιτειά, ζωὴ παραδαρμένη, καρποδοσιασμένη ζωὴ. Ὅχι καὶ πῶς τὴν ἔφαγε τὴν ψυχὴ του ἡ φτώχεια κ' ἡ κακομεiriά του, ποῦ μάλαμα ἔπαινε καὶ κάβουνα γινότανε. Ἀπὸ τέτοιους πόνους ἡ ψυχὴ του δὲν ἔπαιρνε. Τὸν κρυφότερωγε ὅμως πάντα τῆς πατρίδας ὁ ἀκσίμητος ὁ καημός, καὶ σὰν εἶδε κι ἀπόειδε πῶς ἔλπιδα πιά δὲν τοῦ ἀπέμεινε, σὰν ἀρχίξε κ' ἐνωσιωθε στα γέρικα στήθια του τὴν ἀνατριχίλα τοῦ Χάρου, τόκαμε ἀπόφαση καὶ τραβήξε κατὰ τὰ παιδιακήσια λημέρια του.

Παραξενος ὁ γέρος ὁ Ἄνεστης. Γιὰ τοῦ κόσμου τὰ μεγαλεῖα δὲν τὸν πολυμέλε κιόλας,

μὰ ὡς τόσο νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ ξεφυτρώσῃ ἀνά-
μεσα στους δικούς του μὲ τέτοια χάλια, ὕστερ'
ἀπὸ χρόνους καὶ χρόνους ἀγωνία καὶ βάσανο,
δὲν τοῦ ἐρχότανε καὶ πολύ. Θὰ πῆς οἱ καθαυτὸ
οἱ δικοὶ του συχωρεμένοι ὄλοι, κι ἄλλους ἀπ'
ἀνίψια καὶ τέτοιους δὲ θάντάμωνε πιά, ἐξὸν
ἴσως οὐδὲ τρεῖς ἀξαδέρρους, γέρους κι αὐτούς.
Μὰ πάλι, ἀπὸ ὧν τὸ γύριζε, ἀπὸ καὶ τὸ γύ-
ριζε, δὲν τοῦ πήγαινε. Τόνειρό του εἶτανε νὰ
ξαναφανῆ στὴν πατρίδα του, μὰ νὰ εἶναι καὶ
κατιτί. Ἰδὲν τὸ κατάφερε τόνειρο; Τί νὰ πη-
γαίνῃ τώρα καὶ νὰ τοὺς δείχνῃ τῆ γύμνια του.
Ἔλα δὲ ὁμῶς ποῦ δὲν μπορούσε καὶ νὰ πεθάνῃ
στὰ ξένα! Νὰ ξήσῃ στὰ ξένα, ναί· μὲ τὸ σή-
μερα μὲ τὸ αὖριο, ζῆς στὰ ξένα. Μὰ νὰ πεθά-
νῃς στὰ ξένα; Νὰ σὲ παραχώσουνε, λέει, μὲς
στὴν κρύα ἐκείνη τῆ λάσπη, καὶ σύγκαιρα οἱ
πατριώτες σου νὰ γλυκοκοιμοῦνται μὲς τὸ μα-
σκομορισμένο τους χῶμα, αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ
τὸ βαστάξῃ ὁ ξενιτεμένος ὁ γέρος.

Τόθελε λοιπὸν καὶ τὸ λαχταροῦσε νὰ πεθάνῃ
στὸν τόπο του, καὶ ξεκίνησε μὲ τάπομειναρία
τοῦ εἶναι του. Νὰ πάῃ ὁμῶς μέσα στὸ χωριό,
καὶ νὰ τοὺς πῆ πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ Τάδες, — δὲν
τάποκοιτοῦσε αὐτὸ.

— Ἐπειτα εἶναι κι ἀργά. Ποιὸς θὰ μὲ πο-
νέσῃ πιά τώρα! Ἔλεγε μοναχὸς του καθὼς
ἄραζε τὸ βαπόρι σὲ λιμάνι ποῦ γαιτόνευε μὲ
τάγαπημένο νησί του.

Ἄμα βγῆκε στὴν πολιτεία ἐκείνη, ἴσια στὸ
Σπιτάλι, μαζί μὲ τὸ ἔχει του.

— Νὰ μείνουν αὐτὰ ἐδῶ, τοὺς λέει τοὺς
ἀνθρώπους ἐκεῖ. Ἐμένα δὲ μοῦ εἶναι καὶ πολὺ
χρειαζόμενα. Ὁ πρῶτος ποῦ ἀναλάβῃ κ' εἶναι
ἔτοιμος νὰ μισέψῃ, τοῦ τὰ χαρίζετε.

Καὶ γίνεται ἄφαντος ὁ γέρο Ἀνέστης.

Τραβῆξε κατὰ τῆ σκάλα, βρῆκε καίκι, καὶ
σ' ἓνα μερόνυχτο μέσα ἐβλεπε τίς ὀλόχαρες
ἀκρογιαλιές τοῦ νησιοῦ του.

2

Ἐκεῖ ποῦ ἡ Πλάση λές καὶ λούζεται κάθε
ταχυνὴ καὶ λαμπροφοριέται Θεοφώτεινη, ὀλοκά-
θαρη καὶ παρθένα, ποῦ μήτε κουρέλλι μήτε πα-
λιόχαρτο πολιτισμοῦ δὲ βλέπεις ἀπάνω στὰσπρο-
γάλαζα τὰ χαλίγια ποῦ στρώνονται στὴν ἀκρο-
γιαλιά, ἐκεῖ ποῦ στὰ πρῶτὰ του χρόνια ὁ γέρος
μας ἐπαιζε μανάλαφρη καρδιά καὶ μὲ ξένοιαστο
νοῦ, ἐκεῖ ξαναβρέθηκε τώρα καταδαμασμένος
ἀπὸ τοῦ χρόνου τὰκαταπόνετο χέρι, σκυφτός,
ζαρωματιασμένος, βουλιασμένα τὰ μάτια του,
καὶ τὰ χέρια τρεμάμενα. Παράμερη ἐξοχή, ποῦ
τὸ καλοκαῖρι μονάχα τῆ θυμοῦνται οἱ χωριανοὶ
καὶ τῆ διαλέγουνε γιὰ τὰ ξεφαντώματά τους.
Τώρα ὁμῶς, ἀνοιξὴ ἀκόμα, ὁ γέρος ὁ Ἀνέστης
πλανιότανε ὀλομόναχος στὴν ξεχασμένη ἐκείνη

γωνιά τοῦ κόσμου, βγάζοντας ξεφωνήματα κι
ἀκατανόητα λόγια, κάθε φορὰ ποῦ ἀγνάντευε
βράχο, χωράφι ἢ καρφοβούνι τριγύρω, καὶ τοῦ
θυμίζε τῆς νιότης τὰ χρόνια. Μιὰ πᾶν στὴν
ἄλλη μαζευότανε στὸν ἀναγαλλιασμένο του νοῦ
οἱ παλιές οἱ ἱστορίες, τὰ παλιὰ τὰ γλέντια, τὰ
περασμένα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, ποῦ
κάθε κῦμα ἔλεγεσ καὶ τοῦ τὰ τραγουδοῦσε μὲ τὸ
γλυκὸ του μουρμουρητό, ἐκεῖ ποῦ πλαγιασμένος
τώρα στὸν ἥλιο μισοάνοιγε κάθε λίγο τὰδυνατι-
σμένα του μάτια νὰ τίς δῆ ἄλλη μιὰ καὶ νὰ
τίς χύσῃ μὲς στὴν ψυχὴ του τίς ἀνάλλαγες, τίς
ἀγέραστες ὁμορφιές τῆς πατρίδας του.

Θάλεγεσ πῶς ἀναστήθηκε μαζί μὲ τὸ νοῦ του
καὶ τὰποσταμένο κορμί του, κι ὡς τόσο, κατα-
πονεμένο τόσους χρόνους ἀπὸ τῆ μαύρη τὴν ξε-
νιτειά, καὶ τώρα πάλι μ' ἄξαφνης χαρὰς καρ-
διοχτύπια συνταραγμένο, χειροτέρευε ἀντίς νὰ
καλλιτερέψῃ, καὶ σὰν τὸ φύλλο τρεμουλιαζέ.

Μόλις τὸ βράδου βράδου, σὰν ἄρχιζε τὸ σκο-
τάδι καὶ πλάκωνε, κι αὐτὸς ἀκόμα λόγιαζε μὲ
μάτια ὄνειριασμένα τάντικρινὰ τὰ βουνὰ ἐνὸς
ἄλλου νησιοῦ, καταπόρφυρα μὲ τὴν ἀντιφεγγιά
τοῦ βασιλεμένου τοῦ ἡλίου, — μόλις τότες τὸ
θυμήθηκε πῶς ὅταν ξεπήδηξε ἀπὸ τὸ καίκι
κ' ἔσυρε κατὰ τὴν ἐξοχή, δὲ νοιάστηκε μήτ'
ἐνὸς μερόνυχτου ψωμί νὰ πάρῃ μαζί του.

— Κι ἂ μείνω καὶ νηστικός μιὰ νυχτιὰ, τί
πειράζει! λέει τότες. Θὰ μὲ θρέψῃ τῆς πατρίδας
τάγερὶ ὡς τὸ ταχύ.

Κι ἀποκοιμήθηκε στὴν ἀκρογιαλιά, κοντὰ
στῆς θάλασσας τὸ νανούρισμα, μαγεμένος ὁ
νοῦς του μὲ τίς μύριες εἰκόνας ποῦ τίς ἀνιστο-
ροῦσε ὅλες ἐκεῖνες τίς ὥρες.

Δὲν τὰ ξανάνοιξε πιά τὰ βαρεμένα του μά-
τια ὁ γέρος. Πιὸ γνωστικὸ κι ἀπὸ πολλοὺς φί-
λους τὸ κῦμα, ἀπάνω στῆ μεγαλύτερη εὐτυχία
τῆς πονοδαρμένης ἐκείνης ψυχῆς, τῆνε νανούρισε
μὲ τὸ μουρμουρητό του καὶ τὴν ἔστειλε μιὰ καὶ
καλὴ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἀθνασίας.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Παρακαλῶ σε, Κύριέ μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ μου,
ἀρρώστιαν εἰς τὴν ξενιτειά τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνῃς.

Ἡ ἀρρώστια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
θέλει μαννούλα στὸ πλευρό, γυναῖκα στὸ κεφάλι,
θέλει ἀδελφές ὀλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.

Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καημένα,
πῶς θάφτουνε στὴν ξενιτειά τὸν ξέν' ὄντας πεθάνῃ
δίχως θυμῆμα καὶ κερί, δίχως παπὰ καὶ φάλτη,
δίχως μαννούλας κλάματα, γυναίκας μοιρολόγια.